TEMPEN PÅ MOTORBRANSCHEN

GOTLANDS LÄN 2015

Företagen saknar kompetent personal samtidigt som färre studerar på gymnasiets fordons- och transportprogram

En rapport framtagen av Motorbranschens- och Lackerarnas Yrkesnämnd – två samarbetsorgan mellan motorbranschens arbetsgivare och fackförbund.

Verksamheten bedrivs under varumärket Bilproffs.

Innehåll

Stort rekryteringsbehov i motorbranschen 3
Kort om motorbranschen 6
Motorbranschen i länet 7
Arbetsmarknaden 8
Fordons- och transportprogrammet 9
En bransch att trivas 11
Om MYN och LYN 13
Källor 14

STORT REKRYTERINGSBEHOV I MOTORBRANSCHEN

Med cirka 4 500 företag och 60 000 anställda är motorbranschen en betydande del av näringslivet i Sverige och viktig för att en rad andra branscher ska fungera. Motorbranschen har utvecklats till att bli teknikintensiv, innovativ och internationell.

Trots en osäker konjunktur behöver branschen anställa tusentals personer under kommande år. I den rekryteringsundersökning som Motorbranschens Yrkesnämnd (MYN) och Lackerarnas Yrkesnämnd (LYN) gjort inför den här rapporten ser man att branschen behöver anställa cirka 5 000 personer över hela landet inom tre år. Samtidigt sjunker antalet elever på fordons- och transportprogrammet på gymnasiet. Detta leder redan idag till en kompetensbrist som kommer att förvärras om inte trenden bryts. Konsekvenserna av denna kompetensbrist riskerar att allvarligt hämma utvecklingen i branschen. **För att säkra branschens kompetensbehov behövs det fler som söker till och studerar på fordons- och transportprogrammet redan idag.**

I denna rapport, Tempen på motorbranschen, presenteras flera perspektiv på motorbranschens bredd och särskilda egenskaper. Tempen på motorbranschen tas fram av MYN och LYN och presenteras årligen på länsnivå. MYN och LYN har bildats gemensamt av arbetsgivare och fackförbund. Yrkesnämnderna har som mål att det ska finnas välutbildad och yrkeskunnig arbetskraft i branschens företag. MYN och LYN arbetar aktivt för att ständigt förbättra och anpassa yrkesutbildningen till efterfrågan inom motorbranschen. Även lärarfortbildning är en central del av verksamheten.

En viktig aspekt på kompetensförsörjningen för branschen är ledtiderna i utbildningssystemet. Nästan all personal som branschen efterfrågar måste ha en yrkesutbildning minst i nivå med gymnasieskolans fordons- och transportprogram. **Det innebär att ledtiden för att få fram kompetent personal uppgår till 3-4 år**.

Motorbranschen är mindre konjunkturberoende än många andra branscher. När det är högkonjunktur är det nybilsförsäljningen som drar branschen medan efterfrågan på service och reparationer tenderar att öka i lågkonjunktur när bilparken åldras. Motorbranschens rekryteringsbehov är därför mindre konjunkturberoende och mer en faktor av strukturella förändringar som hänger samman med:

- Ett ökat behov av vägtransporter
- En vikande tillgång på kompetent nyutbildad arbetskraft
- Åldersavgångar bland befintlig personal under de närmaste åren

Visste du att…

inom transportnäringen har en tredjedel av alla tjänster direkt koppling till turism!

Källa: TransportGruppen

I dagsläget finns därför ett behov av nyanställningar inom branschens alla yrkeskategorier. Detta kan man bland annat se i Svenskt Näringslivs Rekryteringsenkät 2014 som visar att motorbranschen är en av de tio branscher där majoriteten av tillfrågade företag försökt rekrytera medarbetare under de senaste sex månaderna. Detta trots att motorbranschen till stor del består av småföretag och har låg personalomsättning – två faktorer som Rekryteringsenkäten anger som vanliga anledningar till lägre rekryteringsbehov.

I Gotlands län är detta tydligt då företagen redan nu uppger att de har svårt att rekrytera personal. **Länet har en hög andel företag som rekryterar i expansionssyfte, men trots den starka efterfrågan har andelen elever på fordons- och transportprogrammet sjunkit.**

Rapporten presenterar trender och statistik från motorbranschen och jämför dessa med nationella genomsnitt, samt med ansökningsstatistik från gymnasiets fordons- och transportprogram för att spåra arbetskraften i länet. Statistiken bygger på offentliga siffror från bland annat SCB och Skolverket samt interna siffror från MYN och LYN samt Svenskt Näringsliv. Statistiken baseras bland annat på en rekryteringsundersökning som MYN och LYN genomfört under hösten 2014, som är representativ på branschnivå. Detta ger tydliga indikationer på hur branschföretagen i länet upplever den nuvarande rekryteringssituationen.

KORT OM BRANSCHEN

Inom motorbranschen finns idag sex huvudsakliga yrkesgrenar: lastbilsteknik, maskinteknik, personbilsteknik, bilskadereparation, fordonslackering samt reservdelsspecialitet. Dessa yrkesroller är dock dynamiska och branschen blir hela tiden bredare. I takt med att tekniken blir mer komplex ökar också kunskaps- och kompetenskraven. Som en följd av detta har även lönerna stigit och mycket talar för att lönerna fortsätter att utvecklas positivt som en följd av branschens och teknikens utveckling.

Motorbranschen har genomgått en snabb utveckling på senare år i takt med teknikutvecklingen inom fordonsindustrin. Det har bidragit till att motorbranschen blivit mer utmanande. Branschens traditionella yrkesgrupper är mycket viktiga för att hålla både den privata fordonsparken och den svenska basindustrin igång, men samtidigt hoppas nu branschen locka en bredare rekryteringsbas till följd av de nya möjligheterna att få arbeta med avancerad och banbrytande teknik.

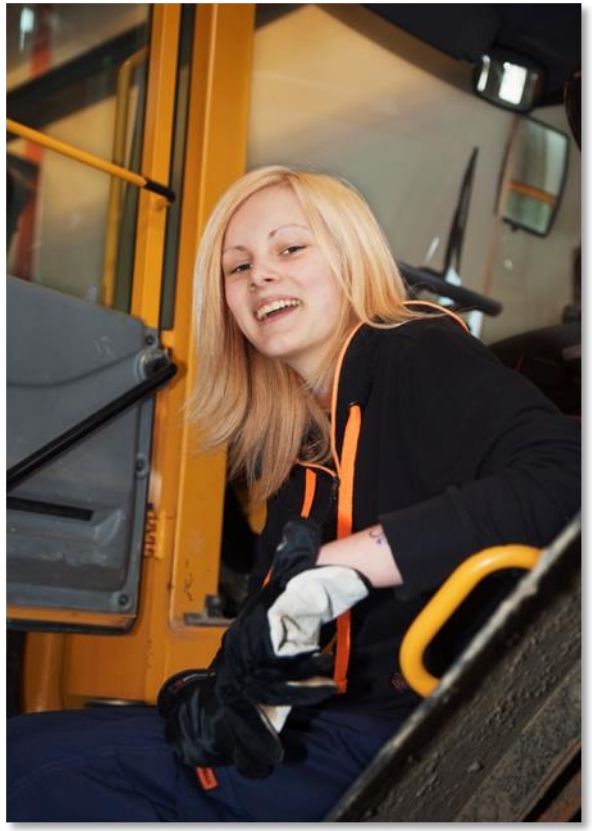

MOTORBRANSCHEN I LÄNET

I Gotlands län är behovet av ny personal inom branschen stort. Arbetsgivarna i länet uppger att de planerar nyanställningar både i år och framöver. Nationellt behöver branschen anställa cirka 5 000 personer de kommande tre åren. Eftersom branschen är förhållandevis stabil gentemot konjunktursvängningar är orsaken till rekryteringsbehovet strukturellt – pensionsavgångar ska ersättas samtidigt som efterfrågan på branschens tjänster ökar. Bara under det senaste året har branschen i länet anställt 33 personer.

Motorbranschen innebär även stora möjligheter för den anställde att själv forma sin karriär. Förutom bra lönevillkor och en trygg framtidsbransch är möjligheten att starta eget stor. I Gotlands län är detta tydligt då 75 procent av alla branschföretag i undersökningen har mellan 1-10 anställda.

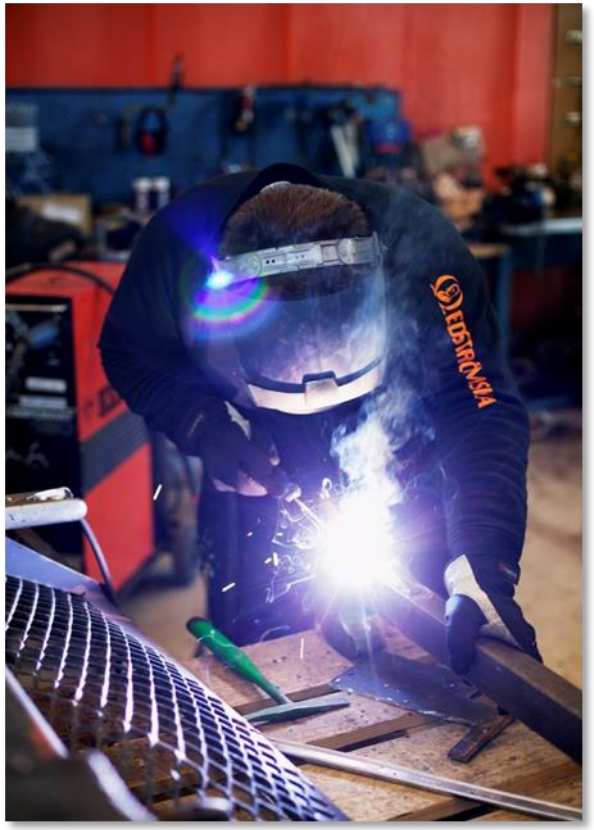

ARBETSMARKNADEN

Ungdomsarbetslösheten är fortsatt ett orosmoment i Sverige. I Gotlands län var arbetslösheten bland ungdomar i november 2014 uppe i 18,8 procent. Men motorbranschen i länet har gått mot strömmen. I den rekryteringsenkät som skickades ut till arbetsgivare i branschen svarade 33 procent av de som rekryterat personal under det gångna året att anledningen har varit för att kunna expandera och möta ökad efterfrågan.

Även framtiden ser ljus ut för jobbsökande med rätt kompetens, då arbetsgivarna i branschen räknar med att cirka 5 000 nya jobb på nationell nivå behöver tillsättas över den kommande treårsperioden. Trots en osäker konjunktur så räknar alltså branschens arbetsgivare i länet med att behöva anställa folk inom de närmaste åren. Även i ett längre perspektiv kan man räkna med nyanställningar, då befolkningen åldras och antalet personer i arbetsför ålder minskar, enligt beräkningar från SCB.

Problemet är dock att företagen i länet får det svårare och svårare att hitta kompetent personal. I MYN och LYN:s rekryteringsundersökning rapporterade 75 procent av arbetsgivarna i länet att de haft svårt att hitta personal under det senaste året, vilket är en ökning med 8 procentenheter sen förra året. Detta gör att ungdomar med rätt utbildning är eftertraktade och har stor möjlighet att snabbt få jobb i branschen efter examen.

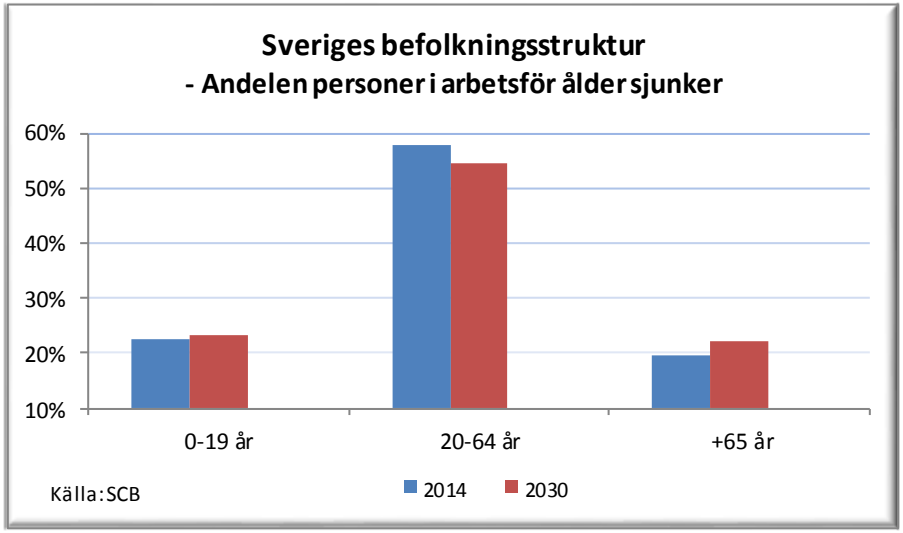

FORDONS- OCH TRANSPORTPROGRAMMET

Med ett stort behov av arbetskraft och svårigheter att hitta kompetent personal är det naturligt att se till utbildningen. Elever från fordons- och transportprogrammet ligger, enligt en ny rapport från Skolverket, i topp när det kommer till etablering på arbetsmarknaden. Rapporten visar att de som fått slutbetyg med grundläggande behörighet från fordonsprogrammet 2010/2011, ett år senare hade en etableringsgrad på arbetsmarknaden som låg i den absoluta toppen jämfört med andra gymnasieutbildningar. Då detta mönster konstaterades även för årskullarna som tog studenten läsåren 2008/2009 och 2006/2007 kan man konstatera att motorbranschen är en viktig bransch när det gäller sysselsättningen bland ungdomar.
Enligt en undersökning som Svenskt Näringsliv gjort 2013/2014 är de goda jobbchanserna direkt efter gymnasiet en av de främsta anledningarna till att ungdomar väljer att gå fordons- och transportprogrammet. Hela 54 procent av de tillfrågade svarade att detta var avgörande för deras gymnasieval.

2011 genomförde Transportgruppen/MYN och LYN och TYA en undersökning på länsnivå för fordons- och transportprogrammet. Denna visade att elever i Gotlands län har lätt att snabbt få jobb jämfört med elever på andra gymnasieprogram och i andra län. Exempelvis har **92 procent** av eleverna på fordons-och transportprogrammet på Christopher Polhemsgymnasiet på Gotland anställning efter två år, jämfört med rikssnittet för programmet som är 83 procent.

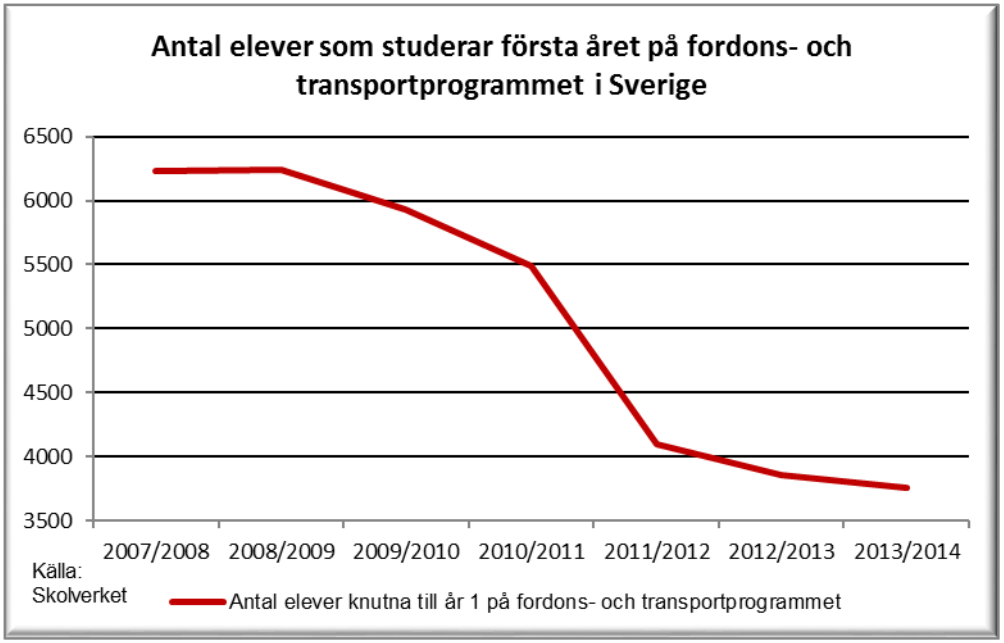

De senaste åren har antalet sökande till gymnasieskolan sjunkit på grund av minskande årskullar, vilket har slagit emot i stort sett alla yrkesutbildningar. Dock har olika program påverkats olika mycket och fordons- och transportprogrammet har varit ett av de program som påverkats i stor utsträckning. Samtidigt som antalet elever som börjar på gymnasieskolan generellt har minskat med 21 procent de senaste sex åren är motsvarande siffra för fordons- och transportprogrammet nästan det dubbla, nämligen **40 procent**.

Glädjande är att den negativa trenden dock verkat ha bromsat in då programmet, i relativa termer, ökade något för skolåret 2012/2013 samt igen för 2013/2014. Antalet elever uttryckt i absoluta termer minskade dock fortfarande under nämnda år.

På Gotland är situationen oroande. Om man ser till ny data som tagits fram av Skolverket efter den nya gymnasiereformen GY11 minskade andelen elever som går fordons- och transportprogrammet i länet med 2 procent från läsåret 2012/13 till 2013/14, i jämförelse med totala antalet elever på samtliga gymnasieprogram. Eftersom årskullarna dessutom minska riskerar därför antalet elever bli för lågt för att möta efterfrågan. **För att säkra kompetensbehovet de kommande åren behöver därför ett ökat antal ungdomar utexamineras från motorbranschens utbildningar inom fordons- och transportprogrammet.**

Andelen elever på fordons-och transportprogrammet
(i förhållande till det totala antalet elever på samtliga gymnasieprogram)

	2012/2013	2013/2014	Förändring i %
Gotlands län	4,4%	4,3%	-2%
Riket totalt	3,3%	3,4%	3%

Källa: Skolverket. Siffrorna anger andelen elever knutna till årskurs 1 och 2

EN BRANSCH ATT TRIVAS I

Motorbranschen har genomgått en omvandling i takt med teknikutvecklingen. Flera nya typer av yrken har i och med detta tillkommit och även de traditionella yrkena har fått nya förutsättningar. I dagsläget kan man därför arbeta med en rad olika yrken, från fordonstekniker till lackerare, mekaniker och reservdelsspecialist. Ny teknik och innovationer har gett stora valmöjligheter inom branschen och möjligheten att utvecklas snabbt.

Från branschhåll innebär detta att fordons- och transportprogrammet behöver anpassas efter dessa nya förutsättningar för att eleverna på programmet ska besitta rätt kompetens när de kommer ut i arbetslivet. Detta kräver ökade resurser till gymnasierna, men även ett bättre samarbete mellan kommun, näringsliv och skola.

Att anställda ställer högre krav på sin arbetsgivare är tydligt, då konkurrensen om arbetskraft gör att företag som inte erbjuder bra arbetsplatser löper större risk att tappa personal. I motorbranschen har arbetsgivarna varit väl medvetna om detta och arbetat med att förbättra förutsättningarna för personalen. Att detta har gett resultat är tydligt om man tittar i diagrammet här intill. Personalomsättningen i motorbranschen är mycket låg jämfört med genomsnittet i svenskt näringsliv, särskilt i åldern 20-30 år då många börjar bestämma vilken typ av bransch de vill jobba inom.

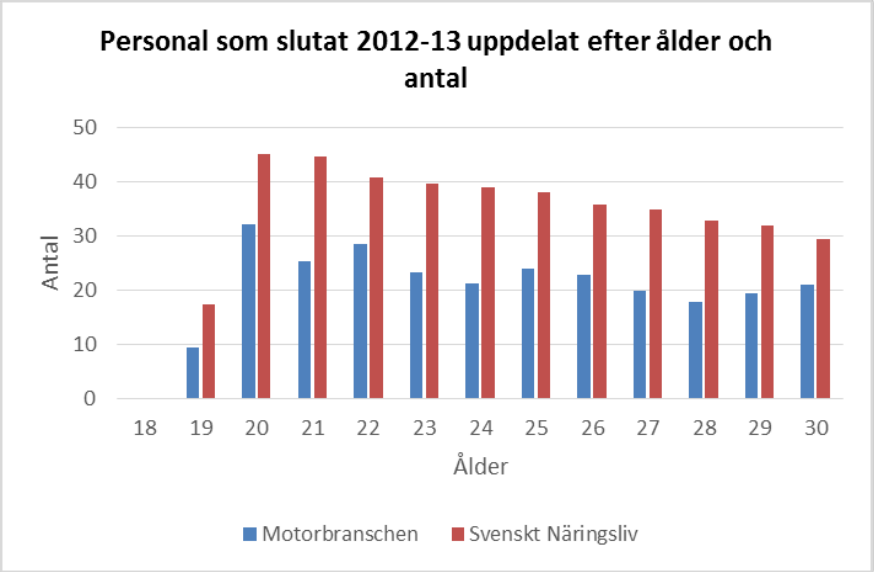

Även lönemässigt står sig motorbranschen väl. Många som arbetar i branschen kommer direkt från gymnasiet, vilket gör att de undviker studieskulder och direkt kan börja tjäna pengar. Föreställningen om att man inte kan tjäna bra utan högskoleexamen blir också snabbt motbevisad när man ser till statistiken. Exempelvis ligger snittlönen för en tekniker som jobbar med tunga fordon på 29 442 kronor i månaden i landet. Att löneläget ser bra ut bekräftas också om man jämför snittlönen för tekniker nationellt med snittlönen för en arbetare i privat sektor, vilket syns i diagrammet här bredvid.

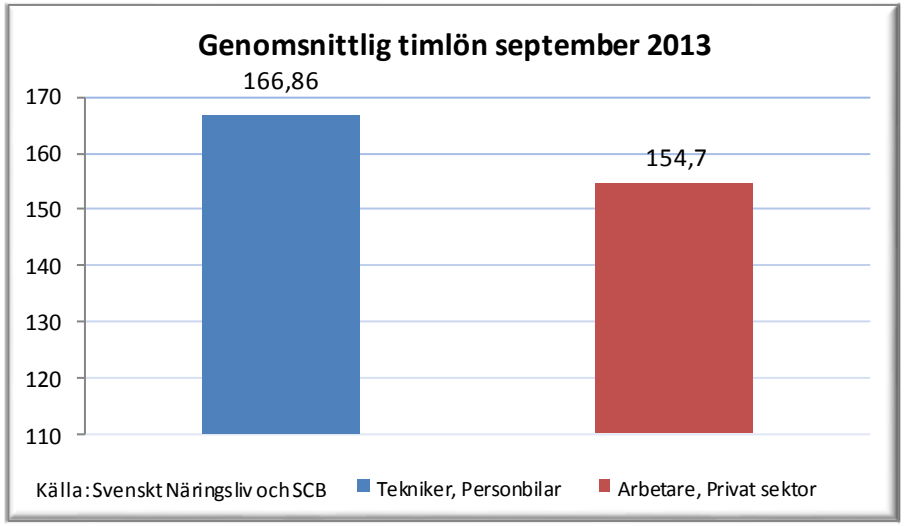

Visste du att…

över hälften av allt gods i Sverige transporteras med lastbil? Dessa transporter är beroende av företagare i motorbranschen för underhåll, reparationer och utveckling.

Källa: BilSweden

OM MYN och LYN

Motorbranschens yrkesnämnder (MYN och LYN) är två samarbetsorgan som består av representanter från arbetsgivare (Motorbranschens Arbetsgivareförbund) och fackliga organisationer (IF Metall respektive Svenska Målareförbundet). MYN och LYN arbetar gemensamt med branschens utbildnings- och kompetensförsörjningsfrågor.

För mer information och vid frågor om Tempen på motorbranschen, kontakta Caj Luoma, tel. 08-762 71 56, 073-044 71 56, caj.luoma@transportgruppen.se

KÄLLOR

Arbetsförmedlingen Arbetsmarknadsläget i Gotlands län november 2014

SCB Sveriges framtida befolkning 2014–2060

SCB Konjunkturstatistik, löner för privat sektor (KLP), september 2014

Skolverket Skolor och elever i gymnasieskolan, läsår 2008/2009 – 2013/2014

Skolverket Vad ungdomar gör efter gymnasieskolan, 2014

Trafikverket Förslag till nationell plan för transportsystemet 2014–2025

Intern statistik

Ansökningsenkät på länsnivå för fordons- och transportprogrammet 2011, utförd av Transportgruppen/MYN och LYN och TYA

Bilsweden.se

MYN och LYN Tempen på motorbranschen 2015

Rekryteringsenkät på länsnivå hösten 2014

Svenskt Näringsliv Bättre matchning med fler inträdesjobb – Svenskt Näringslivs rekryteringsenkät 2014

Svenskt Näringsliv – Lönestatistik tekniker, personbil

Svenskt Näringsliv – Personalomsättning i motorbranschen samt hela Svenskt Näringsliv

Svenskt Näringsliv - Ungdomsbarometerns Gymnasierapport 2013/2014

Tempen på motorbranschen 2015 © Motorbranschens Yrkesnämnder MYN/LYN.
Januari 2015. Produktion: Diplomat Communications AB, Stockholm.